

ק ו נ ט ר ם
ת פ א ר ת ר א ד ז י ן

על

י מ י ה ח נ ו כ ה

**והוא ילקוט אמרות טהורות, שיחות יקרות וביאורים
מעמיקים, בענייני חנוכה**

**אשר יצאו מפיהם ומפי כתבם של כ"ק מרנן
רבותינו הקדושים לבית איזביצא ראדזין זי"ע
נלקט ונתבאר בעזר אלו-ה ממעל, על פי דבריהם
הקדושים**

(כולל הליכות ומנהגי קודש, ומדור זכור ימות עולם)

~~~~~

יוצא לאור בימי החנוכה בס"ד, על ידי

מכון "תפארת ראדזין"

להפצת דברי תורת רבותינו הקדושים זצ"ל זי"ע

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פה עיר התורה והתפידות בני ברק

חנוכה תשפ"ה לפ"ק

תוכן העניינים

-
- פנינים ואמרות טהורות לימי החנוכה**
- כפי שנשמעו מפי כ"ק אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל – 2**
- אמרי קודש לחנוכה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א – 5**
- ילקוט אמרים מאת רבותינו הקדושים מאיזביצא ראדזין זי"ע**
לימי החנוכה – 7
- ימיו האחרונים של מרן אדמו"ר הגה"ק בעל אורחות חיים זי"ע - 15**
- הליכות קודש של כ"ק מרן מוהרא"י זצ"ל בהדלקת נר חנוכה – 17**
- 'זכור ימות עולם' – צביעת פתילי תכלת בציצית לראשונה בידי מרן**
הקדוש בעל "אורחות חיים" זי"ע מראדזין
- ביום ראשון של חנוכה בשנת תרמ"ט - 21**

כל הזכויות שמורות

להוצאת "תפארת ראדזין"

שעל ידי מרכז מוסדות חסידי ראדזין

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פנינים ואמרות טהורות לימי החנוכה

שנשמעו מפי קדשו של מרן אדמו"ר מוהרא"י זצוק"ל

(א)

מאי חנוכה? דתנו רבנן:

בכ"ה בכסלו תמניא יומין אינון... שכשנכנסו יונים להיכל, טימאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן, שהיה מונח בחותמו של כהן גדול. ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס, והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת, קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה.

(גמרא מסכת שבת, דף כא:)

ידוע בשער בת רבים קושיית מרן בעל "בית יוסף" זי"ע, אודות ימי החנוכה:

מדוע תיקנו חז"ל 'שמונה' ימי חנוכה, והלוא 'נס' פך השמן נמשך רק שבעה ימים, שכן עבור הדלקת יום אחד הספיק השמן באופן טבעי. אם כן 'שבעה' ימי חנוכה ראוי היה להם לתקן – ולא 'שמונה'?

כ"ק מרן רבנו מהרא"י זצ"ל, רגיל להשיב על קושייה זו של "בית יוסף" – בהקדם מאמר קדשו של פלא הדורות הגאון הנשגב והקדוש רבי מאיר יחיאל הלוי, הרבי מאוסטרובצה זצ"ל.

הרבי מאוסטרובצה, ששמו הלך לפניו בכל רחבי העולם היהודי, מלבד בקדושתו המפליאה – גם בחריפותו הגאונית, בפלפוליו הארוכים הבנויים בסגנון "גג על גג" ובחשבונותיו הפלאיים בכל נושא תורני והלכתי, עשויים מלאכת מחשבת ממש – מחשב לפי חשבונותיו, כי יום ראשון של חנוכה, כ"ה בכסלו, חל בשנה שבו אירע "נס פך השמן" – ביום "שבת קודש"!

לאור הנחה זו, מיישב הגאון תילי תילים של קושיות בענייני "נס חנוכה", כשבין היתר הוא מיישב בכך את קושיית "הבית יוסף" האמורה, בכמה וכמה אופנים.

(=השוו דברי קדשו של האדמו"ר זצוק"ל בספרו הנדפס "אור תורה" בראשית, בדברי התורה השייכים לימי החנוכה, אותיות א-ד).

בסיום דברי קדשו אלה, כותב האדמו"ר בזה הלשון:

"כל זה (=שיום ראשון של חנוכה חל אז ביום השבת) אמרתי דרך השערה על פי פלפול, שחל בשבת. ובינותי בספרים, וראיתי ב"סדר הדורות" שהיה (=נס חנוכה) בשנת ג' אלפים תרכ"א או תרכ"ב, וב"צמח דוד" כתב בפשיטות שהיה בשנת ג"א תרכ"ב, ולפי חשבון המולדות היה מולד תשרי בשבת.. והיה ראש השנה בשבת, "וכן כ"ה בכסלו בשבת". וב"ה שכוונתי לאמת. וזה פלא!"

(=עד כאן – העתק לשון קדשו של הרבי מאוסטרובצה זצ"ל)

בעקבות דברי קודש הללו של הרבי מאוסטרובצה – מפטיר מרן רבנו זצ"ל – מיושבת היטב שאלת ה"בית יוסף", מבלי להיזקק לשום חשבון נוסף:

שהרי בידוע הדבר, כי מן יום "שבת קודש" נמשכות להן כל ההשפעות של ששת ימי המעשה שלאחריה – בבחינת "כי היא מקור הברכה". כלשון הידוע של 'הזוהר הקדוש'¹ בעניין: "ההוא יומא מתפּרְכָאן מְנַה פּל שְׁתָּא יוּמִין עֲלֵאִין!" (=היינו, מיום השבת, מתברכים כל ששת ימי עליון), וזהו כידוע הטעם לכך, שאנו עורכים שולחן לסעודות שבת קודש, על מנת להשפיע באופן זה השפעות וברכות על ששת ימי המעשה². ובעצם, כל השפעה טובה שאנו רואים שהיא יורדת בימות החול – מקורה ברוך ביום שבת קודש שקדם לימי חול אלו.

יוצא אפוא, כי כל ההשפעות הטובות והניסיות ששפעו והלכו בפך השמן שבבית המקדש במשך ימים הבאים, בשעה שהדליקו המנורה מפך שמן זה – הושפעו והתברכו מיום שבת קודש שקדם לימים אלו. ואם כך – מסיק כ"ק מרן זצ"ל – הרי זה עצמו היה הנס "ביום הראשון" שהוא חל ביום השבת כאמור, מכיוון שביום שבת קודש הושפע כל כוח הניסים לימי החנוכה שבאו לאחר מכך!

וזהו תירוץ נפלא לשאלה ידועה זו.

%%%%

¹ בפרשת תרומה.

² זוהר, שם.

(ב)

"תנו רבנן:

"מצוות נר חנוכה, נר איש וביתו... והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים - יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים - יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך.

"אמר עולא... טעמא דבית שמאי - כנגד הימים הנכנסים, וטעמא דבית הלל - כנגד הימים היוצאים... (רש"י: ימים היוצאים - שיצאו כבר. וזה שהוא עומד בו, נמנה עם היוצאים, ע"כ)

[שבת, דף כא:]

כ"ק מרן מוהרא"י זצ"ל, נהג להדגיש בכל הזדמנות את גודל עניין הנחיצות בכך שיהודי יהא מחזיק עצמו בקשר רוחני איתן עם קדושת הדורות הקודמים, ומעלת ההליכה בדרך מסורת אבות לבלתי יעלים עיניו מן העבר הרוחני העשיר של דורות הקודמים - אלא כל אחד יראה עצמו מחויב להמשך הרוחני של הדורות, ולמעשי האבות למעלה בקודש.

ברוח אלה הדברים היה כ"ק מרן זצ"ל מדגיש בדברי קדשו של רש"י, המפרש את טעמם של בית הלל להיות 'מוסיפים והולכים' שהוא "כנגד הימים היוצאים", בהטעימו דלהלן:

"ימים היוצאים - שיצאו כבר; וזה שהוא עומד בו - נמנה עם היוצאים!"

לאמור:

אותו היום שבו האדם עומד עכשיו, אינו מהווה מעין "יחידה בפני עצמה" כי אם "המשך" לימים עברו, לימי הזוהר של דורות הקודמים של האבות הראשונים ומאורי האומה - ועליו להיות "נמנה עם (הימים) היוצאים!"

שומה עלינו להתבונן היטב בעניין - שכן מוסר השכל עמוק יוצא מכאן שהוא רמוז בנר חנוכה - בנוגע לאופי הנהגותיו דרכיו והליכותיו של איש יהודי.

(ע"כ)

אמרי קודש מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לימי החנוכה

"תנו רבנן:

מצוות נר חנוכה, נר איש וביתו.

והמהדרין, נר לכל אחד ואחד.

והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים – יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים – יום ראשון מדליק אחד, ומכאן ואילך מוסיף והולך".

(שבת כ"א:)

במה בעצם תלויה מחלוקתם של בית שמאי ובית הלל??

ביאר בזה כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל:

דוד המלך ע"ה בספר תהלים³ מורה לאדם את דרך העבודה: "סור מרע, וְעֲשֵׂה טוֹב!"

לפי משמעותו הפשוטה של הכתוב, 'סדר העבודה' שראוי לאדם הינו ראשית דבר "סור מרע" – ורק לאחר מכן "עשה טוב". ואכן, כך נראים הדברים גם במבט שכלי: שכך אם יהיה אדם עסוק ב"עשה טוב" בטרם השלים חוקו ב"סור מרע" – נמצא שהינו בבחינת "טובל ושרץ בידו"!

וכך באמת גרסו רבים מ"בעלי המוסר" במשך הדורות, שמן הראוי שיקדים אדם העשייה בתחום של "סור מרע" היינו בהתרחקות יתירה ממידות הרעות ומנדנוד של עבירה, ורק לאחר מכן יתחיל לעסוק ברדיפה אחרי "עשה טוב".

ברם רבים וכן שלמים, ובפרט בקרב צדיקי הדורות תלמידי מרן הבעל שם טוב זי"ע, גרסו כפי דעתם בקודש שיש להשתדל בסדר הפוך: מקודם לשקוד בכיוון "עשה טוב", כאשר מתוך "עשה טוב" שהאדם עוסק בו, ממילא יתבטל כוח הרע, וכחלוף הזמן יהא "הטוב" שבנפשו דוחה את כוח הרע שמצוי בקרבו. שכך טבע הדברים בנפש האדם, אשר "טוב" ו"רע" צרים זה לזה, הלכך כאשר "זה קם – זה נופל!" ובזכות כוח הטוב והקדושה שאדם עוסק בו, יחוש כי 'חבל לו' להפסיד מן הטוב הנצחי שרכש בדי עמל עבוד 'הנאת רגע' של "יצר הרע".. וממילא ידבק תמיד בטוב.

³ תהלים לד, יט.

ויש לומר, שעל נקודה זאת סובבת והולכת מחלוקתם שבין בית שמאי ובית הלל, לגבי "נר חנוכה".

כי "נר חנוכה" מסמל כידוע את "אור" מצווה של "עשה טוב" – המוסיף אורה וקדושה בנפש האדם, כמאמר הכתוב "כִּי נֵר מְצִנָּה – וְתוֹרָה אֹרֵךְ"⁴!

ובכן, בזאת נחלקו ביניהם בית שמאי ובית הלל:

לדעת "בית שמאי" – מן החובה להדגיש מקודם עבודת "סור מרע", ורק לאחר מכן ניתן לעבוד ביתר שאת על נקודת "עשה טוב". אי לכך קובעים בית שמאי, שיש להדליק מתחילה שמונה נרות, ובהמשך ימי החנוכה יהא "פוחת והולך" במספר הנרות – שכן כמידת ההפחתה מן הרע, כך לעומתו תגבר מידת "עשה טוב".

אולם לשיטת "בית הלל" – עיקר עבודת האדם להיות בבחינת "מוסיף והולך" בעשה טוב, הלכך מקודם יתחיל עם נר אחד, ומכאן ואילך יוסיף וילך מידי יום ביומו בתוספת אורה וקדושה, באופן ש"מעט מן האור ידחה הרבה מן החושך" – ובכך ישיג האדם שתי המידות יחדיו "סור מרע ועשה טוב"!

והרי ההלכה נפסקת כידוע כשיטת "בית הלל", ממילא "נפסק" לנו בזאת שעל אדם לעסוק תדיר בבחינת "עשה טוב" ומכאן ואילך יהיה "מוסיף והולך" למעלה בקודש!!

*

אפשר להוסיף בס"ד על סמך דברים אלה מפי כ"ק מרן זצ"ל – שבכך ניתן למצוא הסבר מדוע תיקנו חכמים להנציח ולזכור הנס של חנוכה – באמצעות הדלקת נרות.

שכן בנס חנוכה, אירעו בו שתי הבחינות הללו גם יחד: עניין "סור מרע", ועניין "עשה טוב".

שהלוא כך הננו מדגישים בנוסח אמירת "ועל הנסים":

"בְּיָמֵינוּ מִתְתַּיְהוּ... בְּשַׁעֲמֻדָּה מְלָכוֹת יוֹן הָרָשָׁעָה עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, לְהַשְׁבִּיחַם תּוֹרַתְךָ, וְלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ". "לְהַשְׁבִּיחַם תּוֹרַתְךָ" היינו שרצו למנוע מעם ישראל עניין לימוד התורה – שזהו ביטול "עשה טוב". ו"לְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ" היינו שיעברו על חוקי התורה חלילה – איסורי שבת וביטול ברית מילה, שזהו ביטול עניין "סור מרע"!

אי לכך, זיכרון הנס שבו "מְסַרְתָּ... יְיָדֵים בְּיַד עוֹסְקֵי תּוֹרַתְךָ" – תיקנו חכמים לעשותו באמצעות 'הדלקת נרות'. שכן בנרות הללו מצויות להן כמו כן שתי תכונות יסוד הללו, שהרי כך טבעה של אש – שהיא מאירה לאדם, והיא גם מכלה ושורפת!

⁴ משלי ו, כג.

נרות חנוכה הללו, יש בהם אפוא מטבעה של האש, שבד בבד עם היותה מאירה
בנשמת האדם בבחינת "נר ה' נשמת אדם"⁵ ובחינת "כי נר מצוה ותורה אור"⁶ – הינה
שורפת ומכלה את כוח הרע, היינו הפסולת שמצטברת בנפש האדם, בבחינת "אש
לפניו תלך, ותלהט סביב צריו"⁷!

בכך הננו מקיימים בהארת נר חנוכה זה, הן את עניין "סוד מרע", והן את עניין "עשה
טוב", והליכותינו מתקדשות בקדושה עליונה באמצעות "הנרות הללו קדש הם".

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

לקט אמרים

מספרי רבותינו הקדושים מאיזביצא ראדזין זי"ע

בענייני חנוכה

נס פך השמן

מנס פך השמן הזה שאירע בימי החנוכה – אומר רבנו הקדוש "בית יעקב" – כאשר
כוהני ה' לא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה בו כדי להדליק יום אחד, ולאחר
שחילקו השמן לשמונה חלקים נעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים – ניתן ללמוד
מוסר השכל חשוב עבור כל אחד מאתנו, בכל מצב שבו הננו מצויים.

שכן בידוע כי תעודת חיו של יהודי ב"עולם הזה" הינה – להכשיר עצמו בקדושה, על
מנת שייעשה ראוי באמצעות מצוות ומעשים טובים שיעשה ולימוד תורה שילמד
להשראת שכינתו יתברך עליו, איש ואיש כפי תכונת נפשו ומעשיו. כנאמר בכתוב⁸
"ועשו לי מקדש – וּשְׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם!" ודרשו על כך חכמינו ז"ל: "בתוכם ממש!"

מעתה, שמא יאמר אדם בנפשו: "וכי מה בכוחי לעשות, עד שאהיה ראוי ל"השראת
השכינה" כביכול? ובכלל: הרי אורו יתברך 'בלי גבול' הינו כידוע, וכיצד שייך שישרה
אור 'אינסוף' כביכול, על 'כלי' מוגבל ומצומצם כדוגמת 'בשר-ודם'??

התשובה לזאת הינה:

אכן! יש בכוח האדם לעשות, ואף להשיג הרבה. שכן משמים אין מטילים על האדם

⁵ משלי כ, כז.

⁶ משלי ו, כג.

⁷ תהלים צז, ג.

⁸ שמות כה, ח.

לעשות רק כפי מידת יכולתו, כמאמר שלמה המלך ע"ה בחוכמתו: "כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יִדְרֶךְ לַעֲשׂוֹת בְּכַחֲךָ – עֲשֵׂה!"⁹ ובידוע גם כי "אין הקב"ה בא בטרוניה עם הבריות"¹⁰, אלא הינו מבקש מן האדם רק שיפתח מצדו את הפתח, ואז יסייעו בידו משמים. על דרך מאמרים ז"ל "אמר הקב"ה, פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח שעגלות וקרוניות נכנסות בו!"¹¹

מכיוון שעושה אדם אשר לאל ידו והינו נשמר במעשיו כמידת יכולתו, הרי "הבא להיטהר – מסייעים בידו"¹² – ואז השם יתברך מזריח בנפשו של אדם מן האור העליון הנצחי והאין סופי, עד כי "נתמלא כל הבית אורה". שכן בידי השם יתברך להרחיב את כלי קיבולו של אדם שיוכלו להכיל הרבה מן האור הבהיר והצח, ולא ייפלא הימנו יתברך להשרות מאורו האין סופי מבלי גבול לתוך גבולי צמצום של האדם כביכול, שכן הננו מוצאים במידת הקדושה ש"מועט מחזיק את המרובה"¹³!

*

"יסוד" זה, שעל האדם מקודם לעשות את שלו ואז השם יתברך מושיעו מעבר לגבולות הטבע – הננו למדים אותו מתוך "נס פך השמן" של חנוכה.

שכן הכוהנים בני חשמונאי הרי ידעו כי הפך מכיל שמן רק ליום אחד, ואילו הם זקוקים לכמות שמן עבור שמונה ימים! למרות זאת כוהני ה' לא נתפסו לייאוש – אלא עשו ככל אשר לאל ידם והדליקו מתוך פך השמן, מתוך תקווה שיושיעם ה'. ואמנם ה' אלוקי צבאות היה בעזרם באופן שלמעלה מן הטבע, עד כי השמן בכמות מצומצמת ליום אחד, הספיקה להדלקת שמונה ימים תמימים!

זהו לקח חשוב ותמידי עבורנו, שנדרש כאמור מתוך "נס פך השמן".

("בית יעקב" פרשת מקץ, אות י"ג)

מוסיף על כך רבנו "בית יעקב":

יסוד האמור, הננו נמצאים למדים גם מתוך מאמר הנביא אלישע לאישה השונמית אשר 'בביתה אין כלי' – שכן כך היה אומר לה הנביא: "פְּלִים רְקִים אֵל תִּמְעִיטִי!"¹⁴

⁹ קהלת ט, י.

¹⁰ עבודה זרה ג, א.

¹¹ מדרש שיר השירים רבה, ה-ב.

¹² שבת קד, ב.

¹³ בראשית רבה, ה-ז.

¹⁴ מלכים ב, ד.

לאמור: הנביא מצווה עליה שתביא מביתה כמה שיותר כלים ריקים, ומכיוון שהביאה את כל הכלים שברשותה, שפכה לתוכם מפך השמן שבידה, עד שנתמלאו כל הכלים שמן באורח נס – ואז נעצר השמן.

ולכאורה נשאלת השאלה:

וכי מדוע בכלל מבקש הנביא הימנה שתביא כלים?? הן בכל מקרה זקוקה היא ל"נס משמים" בכדי למלאות הכלים בשמן – והלוא נס זה יכול להתרחש באסוך השמן עצמו אשר הימנו מזגה השמן, מבלי צורך בהבאת כלים??

אלא שמכל זאת הננו נוכחים, שכך צורת ההנהגה המתבקשת מן האדם: מקודם צריך האדם לעשות את שלו ולהעמיד 'כלי' כמידת יכולתו לשם קבלת הברכה – ורק לאחר מכן הינו יכול לצפות ולקוות שיקרה נס משמים, והכלים יתמלאו ויהיו 'כלי מחזיק ברכה' עד בלי די!

(בית יעקב, שם)

"נר חנוכה וקידוש היום (=כלומר, עני, שאין לו מעות די הצורך שיספיקו לקנות גם יין לקידוש היום וגם לנר חנוכה) – איזה עדיף?? נר חנוכה עדיף, משום פרסומא ניסא!"

(גמרא שבת דף כג:)

מאמר זה של הגמרא – מפרשו רבנו "אורחות חיים" זי"ע בדרך רמז – כדלהלן.

שני מיני "עבודות" רוחניות קיימים באדם:

אחת – הכוללת התרכזות ושימת דגש על ענייני תורה ותפילה של האדם, שתעשינה בקדושה ובטהרה. בעבודה מעין זו, מתלווה אליה מטבע הדברים רגש קודש של התרוממות הרוח והארת הנפש.

סוג נוסף של "עבודה" יש – שנעשית בזמן שאדם מצוי במצב של "הסתר" כאשר אור האלוקי נסתר מפניו, ואדם מצדו בוקע את ההסתר באמצעות יגיעה ועבודה, ומגלה תוך כדי כי אף במעמקי הסתר שבעולם "כבוד שמים" ואין נסתר מלפניו יתברך – וכל ההסתר שלפנינו אינו אלא לפנינו, היינו מצד האדם.

שני סוגי "עבודה" הללו, רמוזים הם בשאלת הגמרא שלפנינו:

"קידוש היום" זהו סוג "עבודה" הראשונה, הרומז לקדושה ולטהרה, שמאירים והולכים כאור יום.

ואלו "נר חנוכה" – הינו רומז לסוג "עבודה" השני, שנפעל בהיות האדם נתון במעמקי החושך וההסתר (=נר חנוכה מצוותו בחשכת הלילה), כאשר נר הקדושה מבזיק ומבליח כקרן אור בחשכת העלטה השוררת מסביבו.

בזאת הסתפקו כאן החכמים בגמרא – איזה מתוך שני מיני "עבודות" הללו נחשבת יותר, מצד אדם שעובד בהן??

על שאלה זו מגיעה התשובה הפסוקה בגמרא:

"נר חנוכה עדיף!" כל זאת למה? "משום פרסומה ניסא!"

ביאור שבדבר:

הלוא אין רבותא גדולה בעבודת ה' שנפעלת בשעה שאדם מצוי בבית המדרש והוא עטוף בטלית ועטור בתפילין – שאז לבטח אדם חש "באור" רוחני, בעונג נפשי ובהתרוממות הרוח, מכוח קדושת המצוות, ובגין ניתוקו מסביבת החולין.

אך משנה חשיבות נודעת ל"עבודה" כזו שנפעלת בעת שהאדם מכורח הנסיבות שקוע בטרדות החיים ואפוף בהסתר של דברי חולין שבעולם – כאשר ממקום זה עצמו האדם מחזר להכיר ב"כבוד שמים" וברצון הבורא הטמון וגנוז במקומות אלו. עבודה מעין זו טמון בה יקרות גדולה, היות שכרוך עמה "פרסומא ניסא" מאין כמוהו (=פרסום נס האלוקי שבמרחבי הבריאה), וזוהי עבודה החביבה עליו יתברך!

מוסיף ומדגיש רבנו "אורחות חיים":

אף כאשר "אור" של השגת "כבוד שמים" בענייני החולין מבליח באדם לרגע קט, ואינו נשאר בהישג ידו באופן שיוכל להשיגו בשנית כחפצו – עצם חשיפת האדם לאור אפילו באופן רגעי, נוטעת בנפשו של האדם זיכרון נעים וגעגועים עזים להתגלות חוזרת של "נקודת האור".

ותשוקה זו של אדם אל "האור" – יקרה וחביבה בעיני השי"ת עד לאין ערוך!!

(סוד ישרים תניינא, לחנוכה)

לימוד הנצחי מנס חנוכה

נס חנוכה – כותב רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע – יש בו משום לימוד חשוב והוראה לדורות, לבל ייפלו ישראל לזרועות הייאוש ח"ו מחמת פגעי הזמן ותמורותיו.

שכן, כאשר נבחן את מעמדם של ישראל בדור ההוא – דור של שמד, בימי גזירות היוונים והמתיוונים יימח שמם – נגלה כי מצבם של ישראל באותו הדור עמד בכי רע מכל הבחינות, הן בגשמיות והן ברוחניות.

וכפי שמגדיר תקופה זו רבנו הגדול רבי משה בן מיימון ז"ל (=הרמב"ם) בפתחתו הנודעת להלכות חנוכה¹⁵ – וזה לשונו הזהב:

"בבית שני, כשמלכי יון גזרו גזירות על ישראל, ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות. ופשטו ידם 'בממונס' ז'בבנותיהם'. ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות, וטמאו הטהרות. וצר להם לישראל מאד מפניהם, ז'לחצום לחץ גדול'.

עד שריחם עליהם אלוקי אבותינו, והושיעם מידם והצילם. וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים, והרגום, והושיעו ישראל מידם..."

וכך הננו מזכירים גם בנוסח "על הניסים":

"בְּשַׁעֲמֻדָּה מַלְכוּת יוֹן הִרְשָׁעָה עַל עַמּוֹד יִשְׂרָאֵל, לְהַשְׁכִּיחַם תּוֹרַתְךָ וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ..."

כה הייתה החשיכה הרוחנית והגשמית הולכת ומתעבה סביבם, מתגברת והולכת:

הנה היוונים גוזרים גזירות חמורות כנגד שמירת השבת; כנגד טהרת המשפחה; כנגד עריכת ברית מילה; ועד כדי הטלת איסור כנגד לימוד התורה הדברים מגיעים! (= "להשכיחם תורתך"). ועדיין יד הרשעה של היוונים הארורים בסיוע ה"מתיוונים" מרשיעי הברית, נטויה להרע: חובת לימוד 'חכמות חיצוניות' של יוון, תרבות חטאים של הגוף ומקסמי אלילי השווא – ולאחר כל אלה מרחיבים לעשות וגוזרים גזירת שמד של כפירה בסגנון "כתבו לכם על קרן השור, אין לכם חלק באלוקי ישראל"¹⁶ – הם כי לא להזכיר!..

¹⁵ פרק ג, הלכה א.

¹⁶ בראשית רבה, ב-ד: "וְחִשְׁקָן" – זה יון שהחשיכה עיניהן של ישראל בגזרותיה, שהייתה אומרת להן כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל". (=ע"כ)

במצב איום ונורא זה, שכמוהו לא זכור לישראל מזה דורות – דומה להם לבני אמונים כי אפסה תקווה מהם חלילה. כבתה גחלת ישראל. אור התורה והאמונה, נחלת ישראל קדושים במשך כל הדורות, לא ישוב ויזרח עוד, חס ושלום! נסתמו עיניהם וליבם של ישראל מצרת השעבוד ומכובד הגזרות – ועמן כבתה התקווה והאמונה מן הלבבות.

ואז, בעת שנדמה כי החושך והאפלה הגיעו לשיא – התרחש הנס הבלתי יאמן:

קמו גם ניצבו משורות ישראל המעונים קומץ כוהנים קדושים, בני חשמונאי צדיקים "חסידי עליון" (=כלשון הרמב"ן ז"ל בפרשת ויחי) שנעמדו בפרץ והתייצבו בתפילה ובזעקה מול בורא עולם, כי יחוס עם עני ואביון וירחם שארית פליטת עמו בית ישראל – והערו נפשם למות על קדושת שמו הגדול. ואז, בבת אחת הבליחה הישועה הגדולה: "מְסֻרֶת גְּבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים, וְרַבִּים בְּיַד מְעֻשִׁים, וְטַמְאִים בְּיַד טְהוֹרִים, וְרָשָׁעִים בְּיַד צְדִיקִים, וְיָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתְךָ!" התפזרו להם ענני שמים הקודרים – והישועה זרחה בעוז על ראש ישראל קדושים.

בעת ההיא אירע הנס המפורסם בפך השמן שבבית המקדש, כעדות חז"ל במסכת שבת¹⁷ "כשנכנסו יוונים להיכל, טימאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברו חשמונאים, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן, שהיה מונח בחותמו של כהן גדול. ולא היה בו כדי להדליק אלא יום אחד, ונעשה נס, והדליקו ממנו שמונה ימים!" (=ע"כ)

*

מאיר בזאת רבנו הקדוש בעל "בית יעקב" זי"ע:

בעצם, לכשנתבונן במאורעות הימים ההם נגלה, כי אף כאשר ניתכו גזירות השמד על ראש ישראל, בעת שהרשעים "טימאו הטהרות" והתנכלו לשמנים שבהיכל עד שנדמה לעין כל כי הרשעים מצליחים במעשיהם ולא נותר זכר לקודש חלילה – באותו הזמן עצמו שכן בפניה נסתרת שבמקדש אותו כד השמן החתום בחותמו של כהן גדול, כשהוא מצוי מחוץ לטווח נגיעתם של היוונים הרשעים. אף מרשיעי הברית מקרב ישראל, שהיטיבו להכיר את כל מוצאי ומבואות המקדש ואשר שיתפו פעולה עם היוונים – לא ידעו כלום אודות קיומו של פך שמן זה!

הישועה עמדה אפוא מוכנה בצד וציפתה לישראל במשך כל אותה שעת צרה, תוך כדי התגברות החושך והאפילה שמסביב... אלא שאז טרם הגיעה זמנה להיגלות, הלכך דומה היה לעיני ישראל כי צרתם צרה, כאשר שום קרן אור אינו נראה באופק!

¹⁷ כא, ב.

רק לאחר מכן, בעת שהערו הכוהנים הקדושים לבית חשמונאי את נפשם למות על קדושת השם – גילה השם יתברך את עיניהם הסתומות, ונגלה לפנייהם אותו פך השמן הטהור, שממנו נצמח הנס.

הדבר המחיש בעליל לישראל שבאותו הדור, כי הישועה השלימה שאליה ציפו וייחלו כל כך, הייתה בעצם מונחת במקומה וציפתה להם לאורך כל הזמן. אור השם יתברך היה שרוי בינם אף בשעה שדימו שהכול נאבד, ורק הסתר פנים ששלט לפי שעה מנע מאתם לראות זאת. אבל ברגע שהגיעה השעה היעודה – נבקע ההסתר והישועה נגלתה במלוא הדרה לעין כל.

מטעים רבנו "בית יעקב":

דבר זה יש בו כדי ללמד כל איש ישראל שבכל דור – כי אף אם הינו מרגיש עצמו לעיתים שקוע במצר חלילה, מכל מקום עליו להתחזק בשם יתברך ולהאמין כי הישועה קרובה ומזומנת לבוא, אף שהיא מכוסה מעיניו לעת עתה ואינה נראית באופן. לא נשאר אלא לקוות ולשאת תפילה לפני בורא עולם, כי יסיר ענן ההסתר מעמו – ואז תהא ישועתו קרובה לבוא וצדקתו להיגלות!

(בית יעקב, פרשת מקץ)

*

"וּפְרָצוּ חוֹמוֹת מִגְדָּלִי, וְטָמְאוּ כָּל־הַשְּׂמָנִים..."

(=פזמון "מְעוֹז צוֹר")

בעצם יש להבין:

וכי מה "בער" להם ליוונים ואיזה עניין המריץ את הרשעים הללו, שגמרו אומר להתנכל לשמנים שבבית המקדש דווקא (= "וְטָמְאוּ כָּל־הַשְּׂמָנִים"??)

מבאר מרן בעל "אורחות חיים" זי"ע:

הרשעים הללו, עיניהם היו צרות בקדושת עם ישראל – ובפרט במידת הקירבה המיוחדת שזוכים לה ישראל בעטיה של עבודת בית המקדש, שהייתה מעידה על השראת שכינתו יתברך בקרב ישראל ועל אחיזתם האיתנה בבורא עולם. קשר עליון זה ביקשו רשעים הללו בכל מאודם לנתק, ולהכרית זאת החיבור וההיצמדות המדבקת ומקשרת ליבם של ישראל באביהם שבשמים. והן בידוע הדבר כי לא הייתה עבודה יקרה ונשגבה בכל עבודות המקדש, כדוגמת עבודה זו של הדלקת

נרות המנורה – שהייתה ממחישה ומעידה בפני כל באי עולם כי השכינה שורה בישראל, כמאמר רבותינו ז"ל¹⁸:

”מחויץ לפרכת העדת פאָהל מועד יערך אתו אהרן מערב עדפקר לפני ה' תמיד”¹⁹ – וכי (=השם יתברך) לאורה (=של המנורה) הוא צריך??!

אלא 'עדות' היא לכל באי עולם – שהשכינה שורה בישראל!! [=ע"כ]

חביבות גדולה ויקרה זו של ישראל בעיני השם יתברך – זאת לא יכלו היוונים הרשעים והטמאים להכיל בנפשם הטמאה. אי לכך, נמנו וגמרו הם להכרית בטרם כל עבודת קודש זו, מן מקום הקודש והמקדש של עם ישראל.

לזאת מצאו רשעים הללו לנכון להתנכל לשמנים שבמקדש דווקא – בכדי לטמא אותם, ועל ידי כך להשבית עבודת קודש זו של הדלקת המנורה מן ישראל...

אלא שהשם יתברך לעומת כל זאת, הראה את חיבתו המיוחדת כלפי עם ישראל ביתר שאת וביתר עוז מבכל הזמנים – עד שהסתיר מעיניהם הבולשות של הרשעים את פך השמן הטהור ששרד בניסים, אשר בו לא שלטה יד היוונים, ובו אירע נס של חנוכה כאשר הדליקו ממנו במשך שמונה ימים תמימים, למרות כמות השמן הזעומה שהייתה בו אשר הספיקה עבור יום אחד בלבד !!

(סוד ישרים)

*

”נר חנוכה, מצווה להניחה בטפח הסמוכה לפתח מבחויץ”

(גמרא)

עניין 'נר חנוכה' שיש להניחה בטפח הסמוך לפתח דווקא – מאיר מרן "אורחות חיים" זי"ע – מכיוון שעניינו של 'נר חנוכה' הינו להאיר לאדם בבחינת 'למטה מעשרה' שאף בענייני עולם הזה יש בהם קדושה, ושבתוככי החושך שמבחוץ מצוי אור הנסתר של השם יתברך, זאת כדי שאדם לא ישוקע כליל בהבלי העולם הזה וישכח מהקדושה.

אי לזאת נצטוונו להניח את נר החנוכה סמוך לפתח דווקא, בכדי שהאור יאיר לו לאדם בעת יוצאו חוצה לעסוק בענייני העולם, שלא יתרחק לתוך 'שכחת עולם הזה', כי תיכף שיתחיל ההסתר להשתלט עליו, האור יאיר לו שמלכות ה' בכל משלה.

(סוד ישרים, פרשת מקץ)

¹⁸ שבת כב, ב.

¹⁹ ויקרא כד, ג.

ימי החנוכה האחרונים אצל

כ"ק מרן אדמו"ר הגאון הקדוש בעל "אורחות חיים" זצ"ל

(נסתלק לגנזי מרומים ביום ד' טבת תרנ"א)

מרן הקדוש בעל "אורחות חיים" זי"ע, נסתלק כידוע לשמי רום במוצאי "זאת חנוכה", אור ליום ב' פרשת ויגש (=בשנת תרנ"א, היא שנת פטירתו של רבנו, היה חודש כסלו "חסר", ויום ד' בטבת, תאריך פטירתו של מרן לגנזי מרומים, חל אז במוצאי "זאת חנוכה").

במשך ששת שבועות האחרונים לימי חייו הטהורים, תקפה את מרן מחלה קשה, שהסבה לו ייסורים רבים. לשם כך אף נסע מרן במיוחד לעיר לובלין, שם נערך לו ניתוח במטרה להציל את חייו, אך לדאבון לב ללא הועיל.

ימים האחרונים, ימי החנוכה, קשים היו במיוחד. מרן זצ"ל מוטל היה בחוליו על ערש דווי, כשהוא מתפתל מכאבים. הרופאים, שנאבקו על חייו ולא משו ממיטתו של מרן, חפצו להשקות את גופו בסמי הרגעה ומשככי כאבים, למען הקל על ייסוריו, אולם מרן סירב לכך בכל תוקף, בטענה כי "אם הקב"ה שולח לו ייסורים, אזי עליו לקבלם כמות שהם ובאהבה!"

לקראת ימי החנוכה, כשהחמיר מצבו של רבנו, היו מבין רופאיו שסברו בפשיטות כי 'הדלקת נר חנוכה' תעלה למרן בכוחות מעבר ליכולתו, עד כי ביקשו למנעו כליל מהדלקת הנרות.

ומה גדלה פליאתם והשתוממותם של הרופאים ושל כל הנוכחים בחדר קדשו – כאשר מרן מיאן לשמוע מכך, ודרש שיביאו לפניו את מנורת החנוכה שלו, על מנת להדליק הנרות כהרגלו בקודש מימים ימימה, ללא כל שינוי! הדברים נראו אז כלקוחים שלא מעולם הטבע, ואכן, רופאים יהודיים שטיפלו במרן, אשר רחוקים היו מן האמונה ושלא לומר מן החסידות – נתעורר ליבם וזיק של אמונה ניצת בקרבם, בחזותם בחזיון פלאי וכביר, שטרם ראו כמוהו.

כך מובא בספר "יחידי סגולה" שחיבר הרה"ג רבי איסר פרנקל זצ"ל, מרבני עיר תל אביב יפו, כפי שקיבל הדברים מפי זקני החסידים מאנשי שלומנו דאז:

"שנתיים אחרי שצבע (רבנו) התכלת בציצית, חלה במחלה קשה, ובחנוכה תרנ"א הגיעו חייו (של רבנו) עד משבר. הרופא אמר, כי אפסה כל תקווה (ר"ל).."

”כשניסו (החסידיים ובני הבית) להכניס לרבנו את מנורת החנוכה להדלקה, חייך הרופא (שלא היה משלומי אמונים) לעומתם, ונענע בראשו והפטיר: ”חסידישע מעשיות”... הרי החולה (רבנו) הינו מחוסר הכרה!” (כנראה היה אז בהכרה מעורפלת).

אולם כשראה שהרבי מתאמץ בכל כוחו ומדליק את הנר, יצא (הרופא) אל החסידיים (שהמתינו בדריכות מחוץ לחדר) ואמר:

”אני מאמין שה' יכול לעזור. אמרו תהילים”!!!...

עדות קרובה בזמן, מן הימים ההם ממש, אשר נתגלתה בשנים האחרונות, מצויה בין קפלי מכתבו של הגאון הירושלמי הנודע והמפורסם, רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ”ל בעל הספר הנודע ”לב העיברי”.

הדברים כלולים במכתבו של הגאון אשר נדפס ובא בספרו הגדול ”שו”ת רבנו עקיבה יוסף”, שיצאו לאור לאחרונה מכתב יד קדשו. בתשובה הנדפסת, לאחר שמאריך הגאון רבי עקיבא יוסף ב”שקלא וטריא” של הלכה בנושא התכלת בציצית, בשולי מכתב תשובתו, כותב הגאון את השורות דלהלן:

”אמנם אותו גאון בגדולתו (=רבנו הגאון הקדוש מרן זצוק”ל), הלוא נודע בשערים פלאי פלאותיו אשר עשה במסכת כים וסדר טהרות, ושאר חיבורים, עד כמה רב גובריה (=גדול כוחו)...

”וסופו הוכיח על תחילתו, שנפטר בקדושה נפלאה, אחרי שסבל כל כך ייסורים של אהבה. כי הרופאים רצו לתת לו סם לישון, ולא רצה, כי אם סבל הייסורים באהבה. ולא יכלו הרופאים להאמין שיכול לשאת הייסורים, ולהדליק עוד כל נרות החנוכה(!), תמהו מראות. (ע”כ).

כאמור, לאחר תום ימי החנוכה הקדושים – במוצאי יום הראשון, יום רביעי בטבת בשנת תרנ”א, כבה אורו של עולם, בהסתלקותו של כ”ק מרן גאון הגאונים ופלא הדורות, רבנו הקדוש רבי גרשון חנוך העניך זצללה”ה, בעל ”אורחות חיים”, לבית עולמו.

זכותו הגדולה של מרן זצללה”ה, תגן עלינו ועל כל ישראל – אמנן!

הליכות קודש

הדלקת נרות חנוכה

במחיצת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל

א. כ"ק מרן אדמו"ר [מוהרא"י] זי"ע, נהג להדליק נרות החנוכה ב"חנוכה לאָמפ" (=מנורה) עתיק יומין מכסף, שטרח ורכשו בפולין במיטב כספו, בימים שלאחר החורבן. חיבה יתירה הגה כ"ק מרן זצוק"ל כלפי מנורה זו, ולימים סיפר בפרוטרוט אודות נסיבותיה וגלגוליה הפלאיות ואופן רכישתה אצלו.

ב. "חנוכה לאָמפ" זה, בנוי היה כמנהג מלפנים כדרך שמקובל היה לרוב בבתי ישראל שבפולין – עם כותל (=ווענטל) של כסף, מכויר ומצויר בציצים ופרחים עשויים מלאכת מחשבת, ועם כד כסף התלוי מצידה, שנועד לעירווי השמן לתוך ביכי המנורה.

ג. במנורת אדמו"ר, לא היה מצוי בזיך מיוחד ל"שמש", ואת נר השעווה של ה"שמש" נהג כ"ק מרן זצ"ל (=בימים שבהם שהה בחנוכה בארץ ישראל) לתקוע בפמוט מיוחד, שעמד לצידה של המנורה.

(=במשך שנים הראשונות שבהם נהג רבנו זצ"ל (לאחר שכבר התגורר בארץ הקודש) לשהות בחודשי כסלו טבת ובימי החנוכה בביתו נאווה קודש שבחו"ל – היה רבנו זצ"ל מדביק נר השעווה של ה"שמש" על גבי משען של כיסא עץ, ששימש אצלו כבסיס ומקום להנחת המנורה ולהדלקת נרות החנוכה הקדושים. כיסא עץ זה – "סימן היכר" מיוחד נחתם ונחרט בו בשעתו בהיותו מצוין במין "שקע חרוך" בעובי אצבע, עקב התלקחות נר ה"שמש" שנשאר בו וכך נותר במשך זמן רב כמזכרת נצח והוד להדלקת נר חנוכה.. ויהי לאות!)

ד. כ"ק מרן זצוק"ל, ניגש היה להדלקה עם גמר תפילת ערבית בבית מדרשו. "ההדלקה" הייתה מתקיימת בפתח חדר המגורים, כשהכיסא שעליו עמדה המנורה נתון לצד שמאל כנגד המזוזה – וביניהם נמצא מקום כסאו של מרן.

(=בביתו נאווה קודש בחוץ לארץ, נוהג היה מרן להדליק נר חנוכה ליד מפתן החדר ששימש כמעבר בין דירת המגורים לבית המדרש, שהיה קבוע כנודע בבית מגוריו של מרן).

ה. הכנת הפתילות (=קנויטלעך) לנרות החנוכה, היוותה אצל מרן זצ"ל 'עבודת קודש' בפני עצמה, ונעשתה במו גלילות ידיו מתוך חרדת קודש. במרבית השנים (כמעט עד לשנותיו האחרונות ממש), לא הסכים מרן כי מישהו אחר יעסוק בכך בשבילו, אלא טרח להכין הכול במו ידיו הקדושות.

ו. בכל יום ויום היה מרן זצ"ל מיטיב את הנרות מן הפתילות הישנות, ומכין פתילות חדשות לצורך הדלקת היום.

ז. אף עבודת יציקת "שמן זית" לתוך ביכי המנורה היוותה אצל מרן עבודת קודש בפני עצמה, כאשר כל העבודה הנשגבה נעשית על ידו בלהט ובדבקות, כאשר עשתונותיו ושרעפיו שקועים במלאכת הקודש. כזכור, היה מרן נמנע כמעט לגמרי משיחת חולין בעת עבודת קודש זו, ולא היה מפסיק בה מרישא ועד גמירא – לרוב חביבות המצווה.

ח. בדרך כלל היה מרן זצ"ל מלווה באמרי פי קדשו את עבודת הכנת הפתילות והשמנים, בדובבו בשעת מעשה לעצמו "יעצט מאכט מען די קנויטלעך..", או "יעצט גייט מען איינגיסען די בוימל" וכדומה (=עתה ניגשים הננו להכנת הפתילות, השתא הולכים אנו ליצוק את השמן), מרוב חביבות המצווה.

ט. ברכות הדלקת הנרות יוצאות היו מפי קדשו של כ"ק מרן זצ"ל בקול רם וצלול וברוב להט קודש, כמו כדודי אש מתלהטים. "וירא העם וינועו"... כל הנאספים והנוכחים נעו וזעו לקולו הרוטט של רבנו זצ"ל, שנישא בלהט של שמחה וקדושה.

י. בשנים שבהן קבע מרן את מגוריו בארץ הקודש, ובימי החנוכה שהה בביתו שבחו"ל – היה מרן זצ"ל מקיים במהלך ימי החנוכה שיחת טלפון מיוחדת לארץ ישראל (=אז לא היה הדבר מצוי כבימינו..), בסמוך ממש להדלקת הנרות במקומו בחו"ל, אל בנו חביבו (=יבלחט"א כ"ק אדמו"ר שליט"א), כאשר עובר לשאלת שלום חטופה – הייתה האפרכסת נמסרת לידי אחד מבני הבית, ודרכה היו מהדהדות מעבר לים בקול חוצב ובלהבת קודש ברכות המצווה של "הדלקת נר חנוכה" הנשמעות מפי מרן זצ"ל, יחד עם אמירת "הנרות הללו" ופתיחת הזמר "מעוז צור", בבחינת "ונשמע קולו בבואו אל הקודש"... עד לארץ הקודש!

יא. במשך שנים רבות (בחו"ל) היה מרן זצ"ל מציב מן הצד מול פני המנורה את דמות דיוקנו של זקנו הרב הקדוש אדמו"ר רבי נתן נחום הכהן מקרימילוב זצ"ל שבפולין (נכד הרה"ק בעל "תפארת שלמה" זצוק"ל מרדומסק), אשר במחיצת קדשו נתגדל מרן משחר נעוריו ובעפר רגליו התאבק בפולין, ואליו היה קשור בכל נימי נפשו. כנראה היה לו בכך איזה 'עניין'.

יב. נוסח "הנרות הללו אנו מדליקים", רוחש היה כ"ק מרן זצ"ל בשפתיו באיטיות, בקול נעים בגילת ורנן, כשהוא רכון על גבי הנרות הקדושים בזמן הדלקתן.

יג. לאחר אמירת "הנרות הללו" וסיום הדלקת הנרות, היה כ"ק מרן מפזם הניגון "מעוז צור" בניגון מיוחד המקובל אצלו מאבותיו הקדושים זצללה"ה (הי"ד) – כאשר רבנו מפזם כל תיבה ותיבה בשפה ברורה ובנעימה, בלבת אש היוקדת בקרבו.

יד. עם סיום שירת "מעוז צור", היה מרן אומר מתוך הסידור הפזמונים ומזמורים שנאמרים בעת הדלקת נרות חנוכה (=בארץ ישראל, נהג אדמו"ר זי"ע לבקש מאחד מבין החסידים הנאספים כי ישורר המזמור "רננו צדיקים").

כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע
בהדלקת נר חנוכה בביתו נאווה קודש בחו"ל

כ"ק מרן זי"ע בעת עריכת טיש "זאת חנוכה" בביתו נאווה קודש

טו. כ"ק מרן זצוק"ל נוהג היה לשבת ליד נר החנוכה לאורך מחצית השעה שלאחר ההדלקה, כשהוא מתבונן בעיני קדשו בלהבות הקודש המרצדות של נרות חנוכה, וכולו אחוז שרעפים.

ומקפיד היה כ"ק מרן זצ"ל עד מאד שלא להוציא אז שום הגה מפיו, בעת ישיבת קדשו אל מול פני המנורה. כמו כן היה מדקדק בכל מאודו לבל יעבור אי מי מאנשי הבית הנוכחים בסמוך למקום הנרות, בכדי שלא ייווצר בעת הליכתם משב רוח קל שבקלים, על גבי הנרות הקדושים.

טז. את הפתילות הנשארות מהדלקת נרות החנוכה נוהג היה מרן להצניע באופן מיוחד, והיה משמרן לעת שריפת חמץ בערב פסח, כאשר ביחד עם החמץ, היה שורף גם שיירי המצווה של נר חנוכה.

אשרי עין ראתה אלה, ואוזן שמעה זאת !!

~~~~~

" זכור ימות עולם "

"נר ראשון של חנוכה"

[ציון דרך לרגל מלאת מאה ושלושים ושש שנה (תרמ"ט-תשפ"ה)

לחידוש קיום מצוות התכלת בציצית בישראל בידי מרן זללה"ה]

התאריך:

יום ה', כ"ה בכסלו, נר ראשון של חנוכה – שנת תרמ"ט

המקום:

עיר 'ראדזין', פולין

בחצר הקודש של חסידות "ראדזין" שבפולין

נר ראשון של חנוכה - הינו יום זכור לטוב ומצוין במיוחד בין קהל עדת אנשי שלומנו **חסידי ראדזין** מדור דור, כיום שבו נתלו המאורות ובו זכינו אנ"ש חסידי בית ראדזין, יחד עם בית ישראל אלפי רבבות שלומי אמוני עם סגולה, לבשורת החידוש שיצאה בטהרה מבית מדרשו הגדול של מרן הגאון הקדוש אדמו"ר **רבי גרשון חנוך העניך** זצוקללה"ה, בעל "**אורחות חיים**" ו"**סדרי טהרות**" - כאשר הוחזרה עטרה ליושנה במסירות נפש ובקול רעש גדול על ידי רבנו הגדול

בסייעתא דשמיא, וחזרה מצוות התכלת בציצית לישראל, לאחר שבעוונות נעלמה ונשתכחה מעם סגולה במשך למעלה מאלף וחמש מאות שנות גלות, בערך למן ימי תקופת רבנן סבוראי (שפעלו בבבל לאחר סוף תקופת האמוראים) ואילך - שאז אבדו לגמרי עקבותיה של התכלת בציצית, ומני אז לא זכו בקיום המצווה ולא נודע אודותיה כלום.

הראשון מבין חכמי ישראל ומנהיגי הדורות, שהחל להתחקות אחר מעשה התכלת וצביעתה לשם מטרת חידוש מצוות התכלת בציצית, והתמסר למצווה זו בכל נפשו ובכל מאודו, היה **מרן הגאון הקדוש רבנו אדמו"ר מראדזין זצללה"ה, בעל "אורחות חיים" זי"ע.**

זזה לשון קדשו של **מרן זצ"ל**, בפתח מאמר **"שפוני טמוני חול"** שהוציא לאור בשנת תרמ"ז לפ"ק:

"כאשר זה שנים רבות שמתי אל לבי עניין מצוות תכלת, אשר בעוונותינו הרבים נמנעה מאתנו, והוא אחד מהעניינים אשר חדלנו טובה בגלותנו... ובהיות כן, אין להתפלא על התחלת הדבר שהופסק ונתבטל מאתנו מצוות התכלת, כאשר ידוע כי בעוונותינו הרבים עברו עלינו צרות רבות וגזרות, וטולטלנו גולה אחר גולה, וליוקר מציאות התכלת מחמת דלותנו ושיפלותינו, לא היה אפשר להשיג התכלת.

"אכן וודאי ראוי ונכון בכל דור ודור לכל מי אשר יראת ה' נגעה בליבו, להתבונן ולשים לב לחפש עד מקום שידו מגעת, אולי יזכה ה' להיות ממזכי הרבים להחזיר עטרת תפארת התכלת לישראל"...

רבנו הקדוש היה בבחינת "אומר ועושה". ברוב מרץ והתלהבות של קדושה הסמיך מחשבה למעשה, ותיכף הניח עצמו ראשו ורובו בבירור ההלכה מכל צדדיה, ולאחר שבירר להלכה ולמעשה כי ניתן גם בזמן הזה לחדש מצוות התכלת בציצית, אסף איש טהור מכל מרחבי ש"ס ופוסקים ומדרשי חז"ל את כל הסימנים של החילזון, אשר ממנו היו צובעים את התכלת בציצית בימי קדם בזמן בית המקדש ובימי חכמי המשנה והגמרא - עד שעלו בידו תשעה עשר סימנים מובהקים, שעל פיהם יכולים להכיר חילזון התכלת.

וכך הודיע רבנו בעצמו, לקראת סיום מאמר **"שפוני טמוני חול"** שהדפיס כאמור, אודות מציאת חילזון התכלת המתאים לפי כל הסימנים, **בזה הלשון:**

"וגם אנוכי בעניי החלתי (=במצווה זו), ושלחתי לגלילות ים התיכון, והובא לי הברייה, והיא ממינים הנקראים דגי הדיו (ובלשון אשכנז "טינט פיש"), שיש בהם כתשעה עשר מינים, ונראה לי שבמין אחד מהם נמצאו כל הסימנים הנ"ל שנתבארו מדברי חז"ל, וגם דמו

השחור כדיו הוא תחת ידי. אכן אין בכוח כל האומנים במלאכת ההפרדה (=כעמיקער, כימאים) להפרידו.

"ואם יעזרני ה' לבוא לגלילות ים התיכון, ואשיגהו בעודנו חי אי"ה, אנסה ואשתדל בעזרת השי"ת להוציא ממנו את צבע התכלת"...

ואכן רבנו הקדוש מטריח עצמו לעבור אורחות ימים, בתנאי הנסיעות הקשים של הימים ההם, והגיע במיוחד לעיר "נאפולי" שבאיטליה, בכדי לבקר באקווריום המדעי הגדול למחקר ולצפייה, שנפתח בעיר זו כעשר שנים קודם לכן, שהיה בזמנו הראשון מסוגו בעולם (המקום קיים ומתפקד עד היום). שם עמד רבנו מקרוב על תכונות החילזון והתאמתו לסימנים שנתנו חז"ל בחילזון התכלת, ולאחר ביקור נוסף במדינה זו – השיג רבנו את החילזון בעודו חי, והביאו בחזרה עמו אל ביתו נאווה קודש **בראדזין**.

כאן החלה אצל רבנו מסכת מפרכת של ניסויים כימיים, כשרבנו נעזר לשם כך בידיעותיו העצומות בשטח מדע הכימיה והצבעים, כאשר הוא הקים במיוחד לשם כך מעבדת צביעה כימית בחצר קדשו, לצורכי מחקר אופן צביעת התכלת, והוצאת הצביעה לפועל הלכה למעשה.

לאחר ניסויים אינספור, ויגיעות וטרחות עצומות, שכרוכות היו בהוצאות רבות ובשעות מחקר אינסופיות, עלה סוף כל סוף בידי רבנו למצוא את הנוסחה הכימית המיוחדת, המאפשרת את הפרדת צבע התכלת מתוך דם החילזון השחור כדיו (כהגדרת רבנו הגדול הרמב"ם ז"ל בהלכות ציצית), וכפי שרבנו בעצמו מבשר על כך בסוף מאמרו השני שהדפיס בנושא הלכה זה בשם "**פתיל תכלת**" (וורשה תרמ"ח). וכך מודיע **רבנו זצ"ל** בלשונו (שם):

"והנה הפעם אודה את ה' השם נפשנו בחיים, כי אחר אשר זיכנו לברר ההלכה הברורה בעזרתו, התחלתי לעסוק במעשה, להוציא לאור מלאכת שמים.

"ובאתי דרך הים... פה עיר וויניציא, ואחר יגיעה רבה מצאתי את החילזון באי קטן בקצה לשון הים המערבי, בשיעור הראוי לאסוף את דמו שיהיה די לצביעה..."

"והנה התחלתי לעסוק במלאכת המצווה בגודל יגיעה, כי הוכרחתי לחפש אופן במלאכה שאוכל להחליט שבאופן כזה נעשה בימי מציאות התכלת לפנים בישראל, שאם לא יוכל להיעשות רק על ידי כלים שהתחדשו בימים האחרונים מכלי מלאכת ההרכבה וההפרדה (כימיה) שלא היה אז, איך נוכל להחליט שנעשה אז באופן כזה, ולא

יתכן לומר שהיה להם כלים כאלה? שהרי בטח היו נזכרים במסכת כלים (מסכת) שבת!

"וכן בסממנים הוכרתי לדרוש בסממנים הנודעים לי שהיו בימי מציאות התכלת... באופן שאוכל להחליט כי כן נצבע אז..."

"ובעזרת השם יתברך עלה בידי להוציא מהדם השחור כדיו את צבע התכלת, באופן שאין שום דבר המסייע לצבע רק דם החילזון, והסממנים הם משוללי צבע, ורק פועלים להוציא את הצבע מהדם. וכל מי שרוצה לראות מלאכת הוצאת הצבע, יוכל לבוא ואראה בעזה"י". (=ע"כ לשון קדשו של רבנו זללה"ה, שם)

עתה נעמדה בפני רבנו המשימה הקשה והאחרונה, שלב האחרון לפני צביעת התכלת בפועל והיא – הכנת תמיסה של צבע תכלת מדם החילזון, שיוכלו לצבוע בה את חוטי הציצית, בכדי לקבל את ציציות של תכלת הנחוצים לקיום המצווה הלכה למעשה - ובכך "להחזיר עטרה ליושנה".

לשם כך מקדיש רבנו עצמו שוב למשימת הקודש, כאשר הוא שב ומשקיע כוחות עצומים ביגיעת בשר ונפש במשך חדשים שלמים, וקרוב למחצית השנה השקיע רבנו ביגיעותיו אלה (=לאחר חזרתו ממדינת הים עם החילזון בידו, שאירעה בחודש תמוז תרמ"ח).

לבסוף - לאחר מכשולים אין ספור ויגיעות בלתי פוסקות, הגיע הרגע הגדול, שבו הגיע רבנו הקדוש בחסדי שמים, אל יעדו הנשגב. **סוף כל סוף הוכנה היורה הראשונה של צבע התכלת מדם החילזון שבו נצבע התכלת בימים הקדמונים, ונצבעו בישראל פתילי התכלת של ציצית, הראשונים שמימי תקופת רבנן סבוראי מלפני כאלף וחמש מאות שנה (!), בידי רבנו הקדוש, הנשר הגדול בעל הכנפיים - גאון הדורות ומנהיג לרבבות ישראל, איש אשר מקום הניחו לו אבותיו הקדושים, וכל הדורות מימי קדם, להתגדר בו.**

ואכן "איכשר גברא ואיתמחי קמיעא", שכן רבנו הגדול איחד כנודע בקרב קומת אישיותו הדגולה "גאונות" בהיקף ובקנה מידה המבהיל את הרעיון, יחד עם מומחיות וידיעתו בחכמה בכל מיני שטחים, שכן רק אדם גדול בענקים כרבנו איש האשכולות שהכול בו, יכול ומסוגל היה להרים על כתפיו הרחבים את משא הקודש הזה, ולהשיב לתחייה הלכה במקצוע שבתורה, אשר נשתכחה ונגנזה במשך דורות כה רבים מקרב ישראל עם סגולה.

המפנה הגדול וההיסטורי הזה בחיי התורה והמצוות בעם ישראל - אירע ויצא אל הפועל במסירות נפש ובסייעתא דשמיא מרובה, **ביום ה' בשבת, יום כ"ה בחודש כסלו, נר ראשון של חנוכה - בשנת ה'תרמ"ט ליצירה, בעיר 'ראדזין'.**

וכפי שמעיד על הדברים הללו רבנו הגדול זללה"ה בעצמו, בגנזי מכתב קודש ערוך אשר כתב ושלח (=בתאריך יום י"ג ניסן תר"ן) לשני גאוני הדור "כמעט בסגנון אחד" והם "הגאון מורנו רבי יצחק אלחנן שיחי' האבד"ק קאוונא, והגאון מורנו רבי ישראל יהושע שיחי' אבד"ק קוטנא יע"א" - המכתב במלואו הודפס בהקדמה לספרו הגדול, השלישי והמקיף ביותר של רבנו בנושא התכלת בציצית הנקרא "עין התכלת" (הופיע ויצא לאור לאחר פטירתו של רבנו, בוורשה תרנ"ב - על ידי בנו הגדול וממלא מקום קדשו, הוא רבנו הגאון הקדוש אדמו"ר מרדכי יוסף אלעזר זללה"ה מראדזין, בעל "תפארת יוסף").

זהו לשון קדשו של רבנו (שם):

"ובעזרת השי"ת, ביום ראשון של חנוכה, שנת תרמ"ט, אחר הרבה ניסיונות ובדיקות ביגיעה רבה, עלה בידי לצבוע היורה הראשונה. ובזמן קצר לבשו איזה אלפים מישראל תכלת בציציותם!" (=ע"כ)

*

בנוסף אל האמור, שרדה בידינו 'אגרת תשובה' מכתב קודש מן הימים ההם בזמן הזה, שכתבו רבנו לכבוד ידידו משכבר הימים הגאון הגדול רבי חיים ברלין, רבה של עיר הבירה מוסקבה ובנו של הגאון הנצי"ב (=הסכמה ממנו נדפסה על 'סדרי טהרות' מאת מרן זללה"ה על מסכת כלים), שבו הוא חוזר ומבשר באוזניו אודות 'צביעת התכלת' שנעשתה בימים אלה על ידו לראשונה.

מכתב התשובה מתוארך בראשו "בעזה"י, אור ליום ב', ה' דחנוכה, תרמ"ט, ראדזין", כלומר ארבעה ימים בלבד לאחר הצביעה הראשונה בידי רבנו.

בראשו של מכתב האמור, העוסק בעיקרו בנושא מצוות התכלת בציצית, כותב רבנו לגאון השואל בלשון התנצלות על איחור מכתבו אליו, כאשר הוא כותב בזה הלשון:

"על יקרת מכתבו מאחרית השנה (=ימי הרחמים והסליחות, אלול תרמ"ח), הוחלתי עד כה מהשיבו, כי לא מצאה ידי די השיב. כי רבות עבדתי להוציא מצוות התכלת לפועל ולמעשה, ועד עתה לא עלתה בידי.

"אכן בימים אלה, ימי מצווה (=ימי החנוכה) עזרני ה', ובעזרו עלה בידי 'אחר יגיעה רבה' והודות לה', כי הצליח ה' אותי לזכות את הרבים במצווה הזאת - כן יעזרני ה' להגדיל תורה ומצוות, ולראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות לאויו"ש"...

לבסוף, לאחר 'שקלא-וטריא' של הלכה בנושא התכלת, מסיים רבנו מכתבו אל הגאון השואל, וזה לשונו:

"ואקווה לה', שיזכנו לגמור המצווה לזכות הרבים.

"והנני למלא בקשתו אשר ביקש במכתבו "תכלת ישלח לי כאשר יגמור", והנני שולח בזה ארבע כריכות [=חבילות] תכלת, כשר והדר. וה' יושיענו שנזכה לראות בגדי כהונה בבית המקדש (!) ולהקריב קורבנות חובותינו"...! [ע"כ]

בשולי האיגרת הזאת מעניין לציין, כי מבין השורות מבצבצת היטב שמחתו היתירה ששרתה על רבנו הקדוש עם חידוש צביעת התכלת בציצית, כשהצליח ה' דרכו לאחר כל ההרפתקאות והיגיעות שהיו מנת חלקו במשך כשלוש שנים ומעלה, מאז שיקע עצמו רבנו הקדוש בעניין (=כאשר למעשה החל בכך הרבה לפני שנת תרמ"ז) - דבר הנשקף משורות המכתב, כשהכול היה עדיין "טרי" תחת רושם החידוש (וזאת בניגוד למכתבו האמור אל הגאונים מקוטנה ומקאוונא, שנכתב כאמור בריחוק זמן של למעלה משנה לאחר מכן, בשנת תר"ן).

לסיום, נחתום בזאת ברמז נאה שנשמע מפי [יבלחט"א] **"כ"ק אדמו"ר שליט"א**, אודות הקשר המיוחד הנרמז בכתוב, **בין מצוות ציצית - לבין מצוות הדלקת נר של חנוכה.**

בפרשת "וישב" (הנקראת לעתים מזומנות בשבת חנוכה), כתוב בפסוק:
"ותאמר הכר-נא, למי החתמתם והפתילים!".. (בראשית לח, כה)

אומר על כך "כ"ק אדמו"ר שליט"א:

בפסוק זה נרמז הקשר הפנימי שבין שתי המצוות הללו - שתיהן באות כידוע במכוון לשם ראיית האדם וזכירה שבאמצעותן, בבחינת "ראה מצווה זו, וזכור מצווה אחרת!" (בציצית - **"וראיתם אתו, וזכרתם"** [במדבר טו לט]; ובחנוכה - **"הרואה נר חנוכה - צריך לברך"** - "אלא לראותם בלבד"!).

שכן **"החתמת"** - זהו נר חנוכה, שהנס אירע בכך השמן שהיה חתום בחותמו של כהן גדול; **"והפתילים"** - אלו פתילי הציצית (**"הכנף פתיל תכלת.."**)!
(=ע"כ)

~~~~~

"הנרות הללו קדש הם..."

"חשוף זרוע קדשך,

וקרב קץ הישועה!"

א פרייליכע און לעכטיגע חנוכה!